

Inbeslagneming op een advocatenkantoor II

Citation for published version (APA):

Spronken, T. N. B. M. (1998). Inbeslagneming op een advocatenkantoor II: Beschikking Hoge Raad. *Delikt en Delinkwent*, 28(3), 290-293.

Document status and date:

Published: 01/01/1998

Document Version:

Publisher's PDF, also known as Version of record

Please check the document version of this publication:

- A submitted manuscript is the version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
- The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
- The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

[Link to publication](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

If the publication is distributed under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license above, please follow below link for the End User Agreement:

www.umlib.nl/taverne-license

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

repository@maastrichtuniversity.nl

providing details and we will investigate your claim.

disconteerde component van de kosten van de rechtspraktijk, nog net tot een redelijk salaris voor de werkzaamheden van de advocaat leidt.

Inbeslagneming op een advocatenkantoor II

Beschikking hoge raad 20 januari 1998 (nrs. 3690-3695)

Samenvatting voorgeschiedenis

In deze rubriek is in DD 27 (1997), p. 287 e.v. bericht over de inbeslagneming van stukken op het kantoor Sjöcrona Van Stigt de Roos & Pen (SSRP). Wij beloofden u te berichten over het vervolg. Voor het gemak volgt hierna nog even in het kort de casus. De tot de Rotterdamse vestiging van SSRP behorende advocaat B.C.W. van Eijck had stukken in bewaring gekregen van zijn cliënt, een van corruptie verdachte politieagent die vertrouwelijke informatie aan 'derden' zou hebben verkocht. Volgens de cliënt zou het gaan om een persoonlijk verslag (journaal). Zowel het origineel als de kopieën van het journaal zijn door de rechter-commissaris in beslag genomen, onder protest van de raadsman. Het openbaar ministerie beschikte voor de inbeslagneming reeds over een kopie van het journaal.

SSRP heeft vervolgens over de inbeslagneming geklaagd en zich op het standpunt gesteld dat door de inbeslagneming de geheimhoudingsplicht is geschonden en er geen gronden waren voor inbeslagneming nu de inbeslagneming noch de waarheidsvinding diende noch tot een verbeurdverklaring of onttrekking aan het verkeer zou kunnen leiden. De verdediging had er belang bij een kopie te behouden opdat deze bij de processtukken zou worden gevoegd.

De rechtbank oordeelde dat de geheimhoudingsplicht niet in het geding was, nu de raadsman had aangeboden het origineel journaal af te staan, indien hij een kopie zou mogen behouden. Ook kon op voorhand volgens de rechtbank niet worden gesteld dat de kopieën van het journaal geen voorwerp uitmaakten van het strafbare feit of de waarheidsvinding niet zouden dienen. Evenmin achtte de rechtbank het hoogst onwaarschijnlijk dat het journaal (inclusief de kopieën) verbeurd zou worden verklaard of onttrokken aan het verkeer. De vorm waarin de inbeslaggenomen stukken als processtukken aan het dossier zouden worden toegevoegd was volgens de rechtbank nog niet aan de orde. Het recht van de verdediging op inzage van de processtukken brengt volgens de rechtbank niet met zich mee dat de verdediging voor beslag vatbare documenten mag achterhouden.

Beslissing in cassatie

SSRP stelde cassatieberoep in, welk beroep door de hoge raad op 20 januari 1998 is verworpen (nrs. 3690-3695).

De hoge raad overweegt ten aanzien van de gronden voor inbeslagneming, dat art. 36d Sr bepaalt dat aan de verdachte toebehorende voorwerpen van zodanige aard, dat het ongecontroleerde bezit daarvan in strijd is met de wet of het algemeen belang, vatbaar zijn voor onttrekking aan het verkeer. Nu ook een kopie van het journaal kan dienen tot het begaan of voorbereiden van een feit waarvan de verdachte wordt verdacht, is een toereikende grond voor beslag aanwezig. Hieraan ligt de opvatting ten grondslag dat kopieën (gemaakt door SSRP) van het journaal ook aan de

verdachte toebehoren in de zin van art. 36d Sr.

Ten aanzien van het beroep op de geheimhoudingsplicht is de hoge raad van mening dat, nu de inhoud van de stukken reeds bij politie en justitie bekend was en de raadsman ervan blijk heeft gegeven tegen dat bekend zijn geen bezwaar te hebben, door de inbeslagname het beroepsgeheim niet is geschonden.

De belangrijkste overweging betreft echter de aanspraak van de verdediging op de toevoeging van het journaal aan de processtukken. Dit was immers het verdedigingsbelang dat op het spel stond. De hoge raad overweegt hierover als volgt:

'Inbeslaggenomen voorwerpen gelden in de strafzaak als stukken van overtuiging, zolang zij niet met inachtneming van de daarvoor geldende wettelijke voorschriften zijn teruggegeven in het geval dat het belang van strafvordering zich niet meer tegen teruggave daarvan verzet.

Vooropgesteld moet worden dat de verdediging bevoegd is tot kennisneming van de processtukken ingevolge art. 30 Sv. Hoewel zulks niet uitdrukkelijk in de wet is bepaald moet worden aangenomen dat de verdediging tijdens het voorbereidend onderzoek in beginsel op gelijke voet bevoegd is inbeslaggenomen voorwerpen in ogenschouw te nemen en van de inhoud van inbeslaggenomen bescheiden kennis te nemen. In uitzonderlijke gevallen geldt die bevoegdheid echter slechts voorzover kennisneming van het inbeslaggenomen bescheid redelijkerwijs mogelijk is zonder dat daardoor ernstig - en ten opzichte van het belang van de verdediging onevenredig - nadeel voor derden of voor gewichtige opsporingsbelangen teweeg wordt gebracht

of dreigt te worden teweeggebracht, waarbij onder omstandigheden die kennisneming alleen aan de raadsman kan worden toegestaan of bepaalde maatregelen zoals anonimisering kunnen worden getroffen. De positie van de verdediging in deze fase van het strafproces verschilt niet van die in het kader van het onderzoek ter terechtzitting, alwaar een verzoek als bedoeld in art. 328 in verbinding met art. 309, tweede lid, Sv kan worden gedaan, waarop door de rechter moet worden beslist. Bij een zodanige beslissing behoren in een geval als het onderhavige eveneens de hiervoor genoemde belangen te worden afgewogen. Factoren die in de strafzaak tegen L. in zodanige afweging zouden moeten worden betrokken zijn enerzijds de omstandigheid dat de verdachte zelf indertijd het desbetreffende journaal heeft opgesteld en anderzijds het eventuele verdedigingsbelang van L.'

In DD 27 (1997), p. 287 e.v. is al opgemerkt dat in het onderhavige geval zich een wat wonderlijke situatie voordoet, dat het openbaar ministerie kost wat kost lijkt te willen voorkomen dat een kopie van het journaal in handen van de verdediging blijft, terwijl juist door de inbeslagname het journaal tot de processtukken is gaan behoren. Kennelijk is ook de hoge raad deze mening toegedaan, zij het dat de hoge raad bij de kennisneming aansluit bij de regeling ex art. 309 Sv die betrekking heeft op stukken van overtuiging.

Opmerkelijk is ook dat de hoge raad ten aanzien van de kennisneming van deze stukken vervolgens een 'beveiliging' inbouwt, door te overwegen dat indien bij kennisneming onevenredig nadeel voor derden of voor gewich-

tige opsporingsbelangen zou kunnen ontstaan, kennisneming alleen aan de raadsman zou kunnen worden toegestaan of in geanonimiseerde vorm. Hierbij lijkt de hoge raad voort te borduren op de uitgezette lijn in zijn arrest van 7 mei 1996, NJ 1996, 601, waarin de hoge raad de beslissing van het hof, inzage van fotoboeken alleen aan de raadsvrouw en niet aan de verdachte toe te staan, in stand laat. Het is echter maar zeer de vraag of een dergelijke wijze van kennisneming toelaatbaar is. In de eerste plaats is het uiterst discutabel of de raadsman de cliënt informatie mag onthouden, nu het primair de verdachte is, die recht heeft op kennisneming van de processtukken en het recht van de raadsman daarvan is afgeleid. Bovendien betekent een dergelijke kennisneming, uitgaande van de veronderstelling dat de raadsman de door hem verkregen informatie niet doorgeeft aan zijn cliënt, een aanslag op de vertrouwensrelatie tussen de raadsman en zijn cliënt. Tot slot is het maar zeer de vraag of een dergelijke kennisneming de rechten van de verdediging niet op een ontoelaatbare wijze beknot. Immers in veel situaties kan alleen de verdachte zelf, door de wetenschap die hij zelf heeft en zijn raadsman niet, toetsen of de inhoud van een stuk van belang is voor de verdediging. Het hiervoor gemelde arrest van de hoge raad van 7 mei 1996 is daarvan een mooi voorbeeld. In deze zaak ging het niet zozeer om de vraag of er sprake was van een evenwichtige samenstelling van het fotoboek, maar om de vraag of dit fotoboek foto's bevatte van personen die betrokken zouden zijn bij de Dev Sol organisatie. In dit geval kon alleen de verdachte controleren of dit gegeven juist was of niet.

Grenzen aan het beletten van beantwoording van vragen

Artikel 293 Sv (inhoudelijk overeenkomend met art. 288 oud) geeft de rechter de mogelijkheid om te beletten dat aan een vraag van één van de procespartijen aan een getuige gevolg wordt gegeven. De regeling is bedoeld om onnodige of onevenredige schade aan de belangen van de getuige of algemene belangen te voorkomen. Haar voornaamste toepassingsgebied betreft vragen over vermeend onrechtmatige opsporingsmethoden, en naar gegevens die de (beperkte) anonimiteit van getuigen op het spel kunnen zetten. In een recent arrest (HR 13 januari 1998, nr 106.439, NJB 1998, 30) heeft de hoge raad iets verduidelijkt met betrekking tot de grenzen van deze bevoegdheid. De raadsman had een getuige gevraagd naar zijn betrokkenheid bij een fraude-affaire in de goudhandel, met de bedoeling de betrouwbaarheid van de getuige te toetsen. Deze vraag werd tegengehouden, volgens het proces-verbaal der terechtzitting 'in verband met het ontbreken van enige relatie tussen de vraag en het aan de verdachte tenlastegelegde'. In het eind-arrest kwam het hof hierop terug naar aanleiding van het verweer van de verdediging. Het hof verwierp dat verweer met de overweging: 'Op grond van het bepaalde in artikel 288 van het Wetboek van Strafvordering kan het hof beletten dat door de getuige gevolg wordt gegeven aan een vraag van onder anderen de raadsman. Nog daargelaten dat een dergelijke beslissing ter terechtzitting niet nader gemotiveerd behoeft te worden, valt niet in te zien dat het antwoord op de door de raadsman gestelde vraag naar de gang van zaken in een andere strafzaak op zichzelf

enige relevantie zou bezitten voor enige in de onderhavige strafzaak door het hof te nemen beslissing'. Hiertegen kwam de verdediging in cassatie op met de klacht dat art. 288 Sv (oud) en art. 6 EVRM zouden zijn geschonden, en - blijkens de toelichting - met een motiveringsklacht. De hoge raad acht deze laatste klacht gegrond. Hij stelt daarbij voorop: 'De enkele omstandigheid dat enige relatie ontbreekt tussen de aan een getuige gestelde vraag en het aan de verdachte telastgelegde vormt onvoldoende grondslag om te beletten dat aan die vraag gevolg wordt gegeven, in aanmerking genomen dat voor de beantwoording van de vraagpunten waarvoor de art. 348 en 350 Sv de rechter stellen ook andere informatie van belang kan zijn dan die, welke in rechtstreekse relatie staat tot het telastgelegde. Die andere informatie kan bijvoorbeeld van belang zijn voor de waardering van de betrouwbaarheid en de bruikbaarheid van bewijsmiddelen'. In dit licht is de motivering van het hof onvoldoende. De advocaat-generaal Fokkens had blijkens zijn conclusie tot verwerping minder problemen met die motivering. Hij achtte 's hofs oordeel niet onbegrijpelijk en verder vanwege zijn feitelijk karakter in cassatie niet op zijn juistheid te beoordelen. Aandacht verdient, dat volgens deze uitspraak zoals het hof overwoog weliswaar *ter zitting* geen motivering voor het beletten is vereist, maar dat een (begrijpelijke) motivering in de eindbeslissing, naar aanleiding van een desbetreffend verweer, wel degelijk nodig is.

De raadsman op zijn woord geloofd?

In de zaak die leidde tot HR 20 januari 1998 nr 106.565 ging het onder

meer om een getuige die in het kader van een rogatoire commissie in Frankrijk in het bijzijn van de raadsman van de verdachte was gehoord. Ter zitting verzocht de raadsman deze getuige opnieuw te doen horen, omdat de verklaring die in het kader van de rogatoire commissie was afgelegd onder fysieke en psychische druk tot stand zou zijn gekomen. Ter ondersteuning van dit verzoek verklaarde hij te beschikken over een brief van de getuige die hierop licht kon werpen, maar hij voelde zich niet vrij deze brief over te leggen. Het hof wees het verzoek af met toepassing van de - juiste - maatstaf van art. 280, lid 4 (oud) Sv (nu art. 288, lid 1, Sv), overwegende: 'dat het verzoek (...) wordt afgewezen, nu het hof - gelet op het feit dat de raadsman de brief van X waarover hij zegt te beschikken, heeft geweigerd aan het hof over te leggen - het daartoe gestelde niet aannemelijk acht en aldus niet kan worden gezegd dat de verdachte door afwijzing daarvan redelijkerwijs in zijn verdediging kan worden geschaad'. De veroordeelde komt hiertegen in cassatie op, maar de hoge raad verwerpt het tegen deze beslissing gerichte middel met de volgende overwegingen: 'Anders dan het middel betoogt was het hof niet gehouden uit te gaan van de juistheid van hetgeen de raadsman dienaangaande had gesteld en mocht het in dit geval in zijn beschouwingen betrekken dat de raadsman de brief die afkomstig zou zijn van X en de stellingen van de raadsman zou ondersteunen, niet heeft overgelegd, zodat inhoud en herkomst van die brief niet konden worden onderzocht, mede in aanmerking genomen dat de raadsman niet heeft aangegeven waarom hij zich niet vrij achtte die